

PARCZEW
I ZIEMIA PARCZEWSKA
1401 - 2001

MIASTO PARCZEW

POWIAT PARCZEWSKI

GMINA
DĘBOWA KŁODA

GMINA
JABŁOŃ

GMINA
MILANÓW

GMINA
PODEDWÓRZE

GMINA
SIEMIEŃ

GMINA
SOSNOWICA

*Wydawca dziękuje za pomoc w przygotowaniu albumu
Urzędowi Miasta w Parczewie, Starostwu Powiatowemu
i Urzędowi Gmin powiatu parczewskiego
oraz BGŻ S.A. Oddział w Białej Podlaskiej*

ZAMIAST ŻYCZEŃ

*Parczewie! Mój grodzie kochany!
O Tobie pamięć wygasła w nas ...
Coś niegdyś gościł króle i pany.
Coś w burzach wojen z świetności zgaś.*

*Iskra z popiołów Twych na zarzewie
Pada by światło wznieść nam.
Wielkim, bogatym, pięknym Parczewie -
Jak byłeś ongiś - bądź znów ten sam.*

*Bądź stokroć większym po odrodzeniu.
Niech będzie w Polsce: „Parczewski cud!”
Pokaż młodemu pokoleniu.
Co może Parczew - prastary gród!*

Stanisław Głowacki - 1929 r.

REGIONALIA

IC Par

109941

94(438)A12:77.07(084.1)

Miejska Biblioteka Publiczna
Biała Podlaska

5 116364000008

PARCZEW I ZIEMIA PARCZEWSKA I40I-200I

Wspaniałe wnętrze Bazyliki Parczewskiej

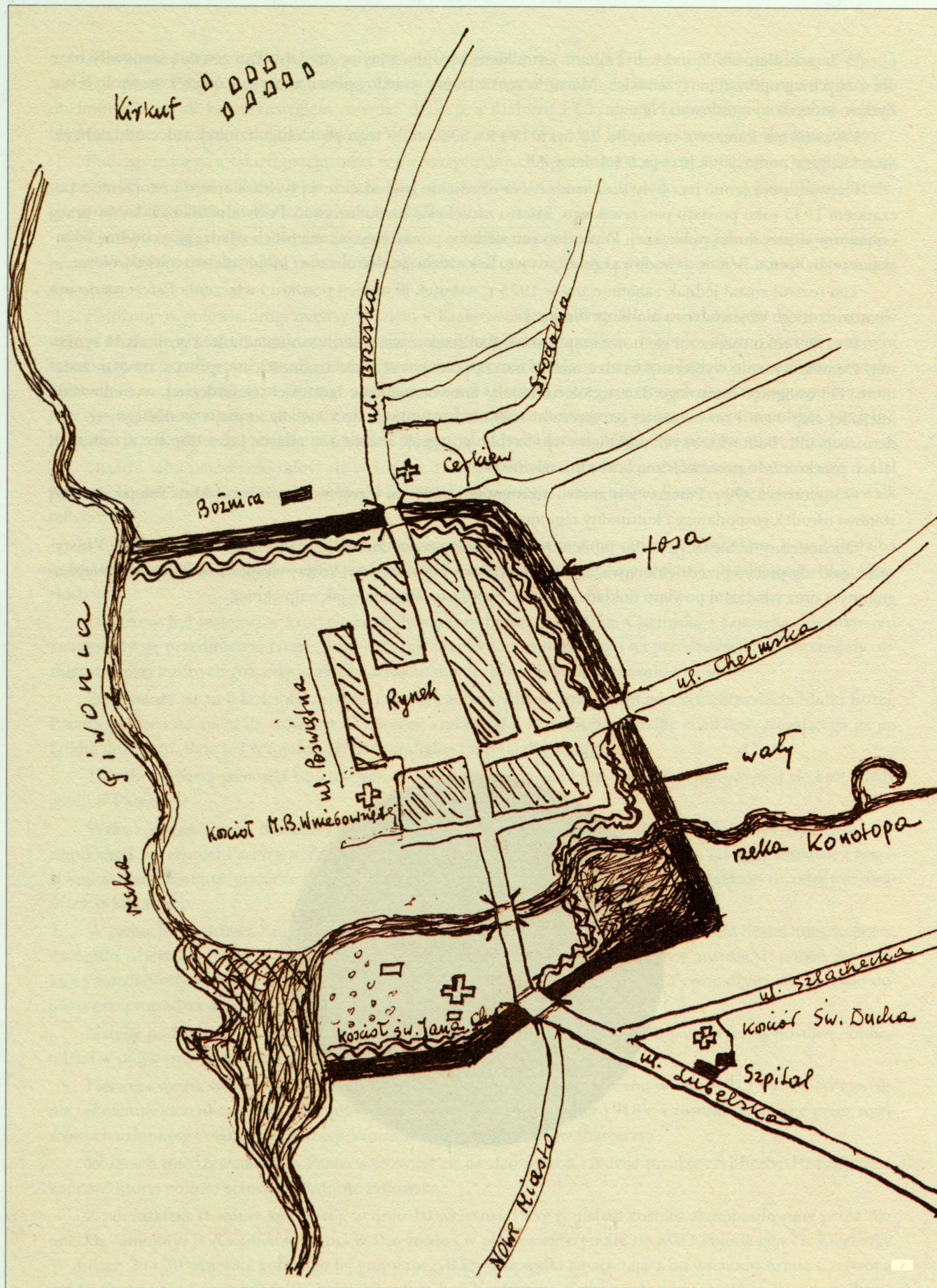
Sierpy krzemienne wykopane w Parczewie
- ślad po ludach zamieszkujących tereny nad Pivonią ok. 1700 r. pne.

600 LAT PARCZEWA

Apolinary Nosalski

Przed tysiącem lat cały obszar określany dzisiaj mianem Polesia Lubelskiego porastały dzikie puszcze. Z rzadka, na wzniesieniach w pobliżu rzek, znajdowały się niewielkie osady ludzkie. Jedną z takich osad był Parczów (tak onegdaj nazywano Parczew), leżący u zbiegu Pivonii i Konotopy.

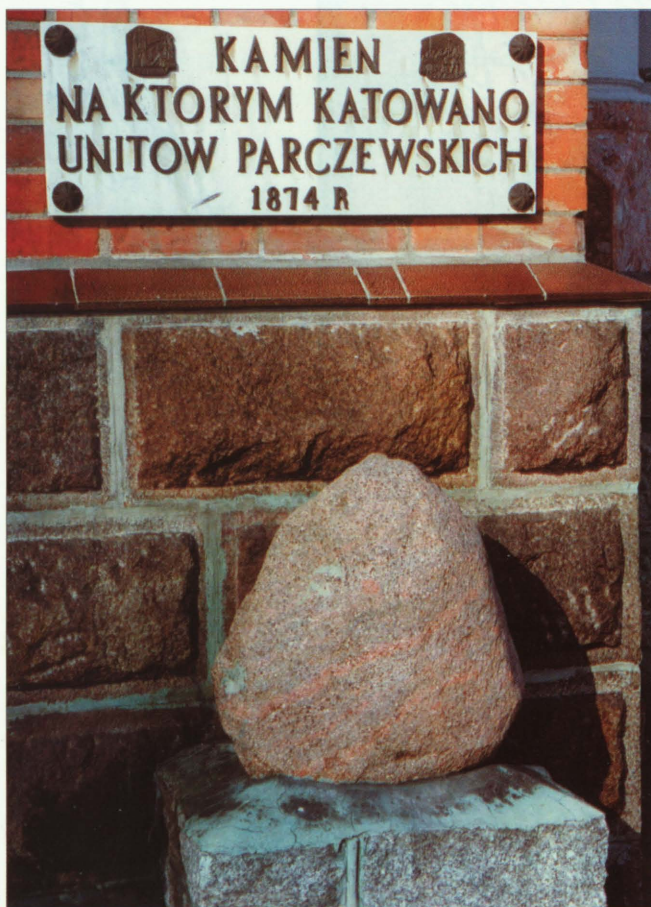
Najdawniejsze dzieje miasta nie są znane. Wiemy, że wieś Parczów istniała już za Piastów, a w końcu XIV wieku posiadała kościół i była siedzibą parafii. Jan Długosz wymienił Parczów już pod rokiem 1235, jako jedną ze wsi biskupstwa krakowskiego.

Tak prezentował się Parczew w XVI wieku, w okresie swojego największego rozkwitu.

Skarb parczewski z 1957 r. - odkopano wówczas 820 monet polskich i zagranicznych, z najstarszymi z XIII w. (obecnie w Muzeum Okręgowym w Lublinie).

Historia miasta zapisana na pomnikach:

1. Pomnik POW-ów poległych przy rozbrajaniu Niemców 11 listopada 1918 r. (cmentarz parafialny).
2. Pomnik Powstania Styczniowego 1863 r. (Al. Jana Pawła II).
3. Świadek cierpień unitów parczewskich za wiarę i Polskę (Bazylika).
4. Pomnik Wolności - upamiętniający odzyskanie niepodległości po 123 latach zaborów (ul. Mickiewicza i Wojska Polskiego).

1.

2.

3.

4.

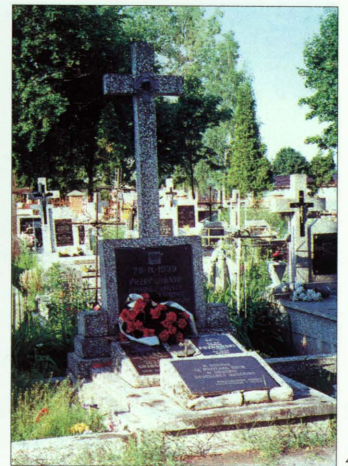
Stary Parczew na fotografii:

1. Ulica Warszawska - lata pięćdziesiąte XX w.

2. Ulica Mickiewicza zachowała jeszcze wygląd sprzed II wojny.

3. Pomnik na dawnym kirkucie przypomina Żydów zgładzonych przez hitlerowców w czasie II wojny światowej.

4. Jarmark na rynku parczewskim - sierpień 1931 r.

Historia miasta zapisana na pomnikach:

1. Pomnik ku czci mieszkańców miasta - ofiar II wojny światowej na parczewskim cmentarzu.
2. Parczewskie Epitafrum Żołnierzy AK (w murze kościelnym).
3. Pomnik ku czci ppor. Jana Lissona z 27 Wołyńskiej Dywizji Piechoty AK, upamiętniający akcję na stację PKP w Parczewie.
4. Pomnik żołnierzy WP poległych w starciach z Armią Czerwoną w dniach 28-29 września 1939 r.
5. Pomnik partyzantki na rynku parczewskim.

1. Podedwórze - przedwojenny pomnik ku czci żołnierzy z gminy Opole poległych w latach 1914-20.
2. Jabłoni - pomnik żołnierzy SGO „Polesie” poległych 29 września 1939 r. w walce z Armią Czerwoną (spoczywa tu m. in. ppor. Bogdan Mościcki - bratanek ostatniego prezydenta II RP).
3. Milanów - pomnik żołnierzy SGO „Poleskie” poległych w boju z Armią Czerwoną 29 września 1939 r.
4. Siemień - mogiła Leona Taraszkiewicza ps. Jastrząb, bohatera WiN, przez władze komunistyczne uznanego za wroga publicznego nr 1.

1.

2.

3.

1. Pomnik w Gęsi (gmina Jabłoń) upamiętnia żołnierzy AK poległych w walce z hitlerowcami.
2. Pomnik ku czci mieszkańców wsi Plebania Wola i Makoszka (gmina Dębowa Kłoda) - ofiar hitlerowskiej pacyfikacji.
3. Pomnik w Białce (gmina Dębowa Kłoda) upamiętnia śmierć 79 mieszkańców wsi rozstrzelanych przez hitlerowców 7 grudnia 1942 r.

1. Krzyż Milenijny na placu przed Urzędem Miasta i Starostwem Powiatowym.
2. Zabytkowa hala targowa w Ryńku (z 1935 r.) z wizualnym akcentem 600-lecia miasta.

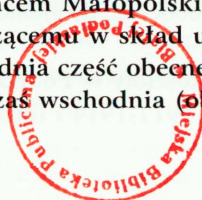

*Matka Boża Parczewska - obraz z XVI w.,
dzieło artysty z tzw. szkoły flamandzkiej (ołtarz główny Bazyliki)*

ZABYTKI PARCZEWA I POWIATU PARCZEWSKIEGO

Jan Najs

W okresie Polski przedrozbiorowej królewskie miasto Parczew było siedzibą starostwa niegrodowego, obejmującego środkową i południową część obecnego powiatu. Starostwo to będące krańcem Małopolski i Korony podporządkowane było powiatowi lubelskiemu, wchodzącemu w skład utworzonego w 1474 roku województwa lubelskiego. Północna i południowo-wschodnia część obecnego powiatu należała do województwa brzeskoliteńskiego, będącego częścią Litwy, zaś wschodnia (ob. gm. Sosnowica) - do Ziemi Chełmskiej woj. ruskiego.

Już w średniowieczu przechodził przez teren powiatu trakt handlowy z Zachodu na Wschód oraz ważna, aż do przeniesienia stolicy z Krakowa do Warszawy, droga komunikacyjna z Polski na Litwę i do Moskwy. Najstarsze osadnictwo na tych terenach poświadczają między innymi **wczesnośredniowieczne grodziska w Gródku Szlacheckim i Uhninie, kurhan koło Zienek**, a także **archeologiczne znalezisko w Parczewie** w postaci sześciu krzemiennych sierpów pochodzących z ok. 1700 r.p.n.e.

Pod względem ilości zabytków Parczew i powiat parczewski należą do regionów ubogich. Czynnikiem decydującym o obliczu architektury była obfitość drewna, a mała trwałość tego materiału budowlanego spowodowała, że do chwili obecnej zachowały się najstarsze zabytki architektury dopiero z końca XVII wieku. Spotykamy tutaj za to pozostałości różnych kultur w postaci kościołów katolickich, cerkwi unickich i prawosławnych oraz żydowskich bożnic, świadczące o mozaice religijnej i narodowościowej regionu.

Zwiedzanie zabytków zaczynamy od **Parczewa**. 600-letnie królewskie miasto Parczew, położone przy zbiegu rzek Konotopy i Piwonii, częściowo zachowało **średniowieczny układ architektoniczny**. Mamy więc centralny rynek z parami ulic wychodzącymi z naroży zachodnich i po jednej z naroży wschodnich. Otoczenie rynku zabudowane jest głównie dwukondygnacyjnymi kamieniczkami pochodzącymi z przełomu XIX i XX wieku. W rynku znajduje się też hala targowa pochodząca z ok. 1935 r.

Nad miastem górują dwie 64-metrowe wieże **kościoła parafialnego p.w. św. Jana Chrzcziciela**, od 1989 roku Bazyliki Mniejszej. Świątynia ta została zbudowana w stylu neogotyckim w latach 1905-1913 wg projektu Władysława Wołodki. W ołtarzu głównym Bazyliki znajduje się obraz Madonny Parczewskiej zwany powszechnie obrazem „Matki Boskiej z gruszką”. Obraz ten datowany na XVI w. namalowany został na płótnie przez nieznanego artystę ze szkoły flamandzkiej. 6 maja 2001 r. obraz ukoronowany koronami papieskimi.

W Bazylice są inne cenne obrazy np. późnogotycki Matki Boskiej Bolesnej, barokowy Matki Boskiej Różańcowej, późnobarokowy św. Antoniego z Dzieciątkiem. Jest tam również tablica upamiętniająca pobyt w świątyni w 1964 r. kardynała Karola Wojtyły, obecnego Papieża Jana Pawła II, z okazji 400-lecia przyjęcia przez Sejm w Parczewie uchwał Soboru Trydenckiego. Obok bazyliki wznosi się najstarszy zabytek w powiecie - drewniana dzwonnica konstrukcji zrębowo-słupowo-ramowej zbudowana ok. 1675 r., a przeniesiona na teren kościelny z Królewskiego Dworu. Obok bazyliki stoi również drewniana „stara” plebania z ok. 1920 r.

Z innych zabytków Parczewa warto zobaczyć **dwie murowane synagogi** z XIX w. położone przy ul. Piwonii, **drewniany budynek sądu miejskiego** z końca XIX w. przy ul. Warszawskiej, **drewniany zespół dworski** z końca XIX w. przy ul. Kościelnej oraz XIX-wieczną murowaną dawną **szkołę carską** i współczesną jej **rzeźnię** przy ul. Wojska Polskiego. Przy zbiegu ulic Kościelnej i Nadwalnej wznosi się XVIII-wieczna murowana, trójkondygnacyjna, zwieńczona żelaznym krzyżem kapliczka z rzeźbą św. Jana Nepomucena.

W Parczewie jest też kilka godnych uwagi **pomników**, np. Pomnik Niepodległości z 1928 r. w kształcie granitowej kolumny zwieńczonej zrywającym się do lotu orłem, stojący u zbiegu ulic Wojska Polskiego i Mickiewicza, pomnik Marszałka Józefa Piłsudskiego przy ul. 11-go Listopada z 1931 r., zniszczony w czasie II wojny światowej i odbudowany w 1992 r., pomnik Powstania Styczniowego składający się z żelaznego krzyża i siedmiu dużych głazów narzutowych przy Al. Jana Pawła II, dwa pomniki upamiętniające działania lewicowej partyzantki na Ziemi Parczewskiej i egzekucję 12 więźniów Zamku Lubelskiego w dniu 17.01.1944 r. na Placu Wolności oraz 18-metrowej wysokości stalowy Pomnik - Krzyż Milenijny z 2000 r. przy ul. Warszawskiej.

W pow. parczewskim zobaczymy zabytkowe świątynie, dwory i pałace zbudowane głównie w XIX i XX w.

W gminie **Sosnowica** zabytki zachowały się w **Sosnowicy**, gdzie znajduje się najstarszy murowany obiekt sakralny w powiecie parczewskim. Jest to klasycystyczny **kościół parafialny z 1797 r.** z bogatym wyposażeniem wnętrza, pochodzącym głównie z XVIII i XIX wieku. Są tu m.in. dwa obrazy Józefa Walla z końca XVIII wieku i unikalny katafalk z podtrzymującymi go orłami. Przy drodze do Parczewa znajduje się murowana **cerkiew prawosławna** pochodząca z przełomu XIX i XX wieku, obecnie w remoncie. Z **dawnego zespołu dworskiego Sosnowskich** pozostała tylko jedna oficyna z 1753 r., obecnie prywatny pensjonat oraz resztki parku i aleja kasztanowa. Jest tu również unikalny **pomnik przyrody** w postaci zrosniętych ze sobą dębu i sosny. Jak głosi legenda drzewa te symbolizują uczucie jakim darzyli siebie, przebywający tu Tadeusz Kościuszko i Ludwika Sosnowska, córka właściciela Sosnowicy - hetmana Józefa Sosnowskiego.

W gminie Dębowa Kłoda najbardziej interesującą jest trójnawowa **dawna cerkiew unicka** w Kodeńcu z 1791 r., obecnie kościół parafialny p.w. Narodzenia NMP. Jej zachodnia fasada dwuwieżowa naśladuje fasadę drewnianego kościoła z Tomaszowa Lubelskiego. Kościół posiada interesujące późnobarokowe wyposażenie wnętrza. Obok niego znajduje się drewniana czworoboczna, dwukondygnacyjna **dzwonnica** konstrukcji słupowo-zrębowej, współczesna cerkwi.

W gminie Podedwórze warto zobaczyć dwa kościoły w **Podedwórzcu**: parafialny tzw. "Czerwony" p.w. Podwyższenia Św. Krzyża, wmurowany w latach 1911-1914 i filialny tzw. "Biały" p.w. Zwiastowania NMP

wzniesiony w latach 1805 - 1811, prawdopodobnie wg projektu Ch. P. Aignera. Obok tego kościoła stoi murowana **dzwonnica** z 1810 r. Ale najstarszym zabytkiem w Podedwórzcu jest murowana **kapliczka z 1646 r.**, stojąca na skrzyżowaniu dróg w centrum wsi.

Kilka cennych obiektów zabytkowych ma gmina Jabłoń. Do najstarszych drewnianych świątyń w powiecie należy trójdzielna **dawna cerkiew unicka w Paszenkach** z 1717 r. o oktogonalnej nawie przykrytej pozorną ośmiopłacicową kopułą. Wzniesiona z fundacji Firlejów i rozbudowana w 1890 r., obecnie jest kościołem rzymskokat. p.w. Św. Trójcy. W **Jabłoniu** zachowały się obiekty wzniesione przez Tomasza Zamoyskiego w latach 1904-1905. Jest to **zespół pałacowy** wraz z parkiem i kościołem oraz **zespół folwarczny**. Zespół pałacowy obejmuje: pałac wzniesiony przez Piotra Strzyżowskiego w stylu angielskiego neogotyku, który po pożarze w 1968 r. jest obecnie odbudowywany przez prywatnego właściciela. Z pałacem połączona jest kaplica, oranżeria i budynek dla służby. Od frontu pałacu na osi jest podjazd zamknięty neogotycką trójosiową bramą wjazdową z domkiem odźwiernego z boku. Z tyłu pałacu rozciąga się obszerny park krajobrazowy ze starodrzewiem, przecięty obecnie kanałem Wieprz-Krzna.

Za parkiem wznosi się **kościół parafialny** p.w. św. Tomasza z Villanowy, wybudowany w latach 1909-1912 w stylu angielskiego neogotyku, a obok murowana plebania z tego okresu.

Przed zespołem pałacowym zachował się zespół folwarczny, murowany, z pocz. XX wieku, składający się z siedmiu czworaków, domu administratora i budynków gospodarczych.

W **Gęsi** mamy murowany **kościół parafialny** p.w. św. Józefata biskupa, zbudowany w 1913 r. w stylu neogotyckim. W **Kolanie** zachował się murowany **pałac z poł. XIX w.** obecnie Dom Pomocy Społecznej oraz murowany kościół parafialny z 1938 r. p.w. Imienia NMP.

W gminie Milanów zachowało się kilka zabytków sakralnych i świeckich. Do ważniejszych należy: murowany **kościół parafialny p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP w Milanowie**, zbudowany w latach 1856-1861 wg projektu Henryka Marconiego, z XIX-wiecznym wyposażeniem. Obok kościoła znajdują się XIX-wieczne budynki **dawnego szpitala i plebanii**. **Zespół pałacowy** (obecnie siedziba Liceum Ogólnokształcącego) składa się z murowanego pałacu zbudowanego po 1840 r. i rozbudowanego w latach 1872-1874 wg projektu F.M. Lanciego, domu oficjalisty, stajni cugowej, gorzelni, pralni, budynków gospodarczych i parku krajobrazowego z aleją lipową, pochodzących z 2 poł. XIX w. W **Kopinie** zachował się dawny **drewniany dwór Czetwertyńskich** zbudowany w latach 1936-1938 przez majstrów Rojeckich, pełniący obecnie funkcję agroturystycznego pensjonatu. W **Rudnie** znajduje się **zespół cerkwi unickiej**, składający się z drewnianego kościoła zbudowanego w latach 1817-1818 p.w. Przemienienia Pańskiego z XIX-wiecznym wyposażeniem, drewnianej dzwonnicy z XVIII w. wzorowanej na dzwonnicy z Parczewa, oraz murowanej XIX-wiecznej plebani. W **Radczu** jest murowany **kościół p.w. św. Mikołaja**, zbudowany pod koniec XIX wieku jako cerkiew prawosławna.

W gminie Siemień na uwagę zasługuje **zespół dworski w Siemieniu** - obecnie siedziba Gospodarstwa Rybackiego, składający się z murowanego dworu z końca XIX w., lodowni i parku krajobrazowego. Zespół ten położony jest w pobliżu największego i najstarszego na Lubelszczyźnie **stawu** o pow. ok. 830 ha, zbudowanego w XVII w. za panowania króla Władysława IV przez jeńców tatarskich. Ale tradycje hodowli ryb sięgają w Siemieniu XIV w. Znajduje się tu również **dawny młyn wodny** z końca XIX w. położony nad rzeczką Piskornicą, obecnie elektryczny. W Siemieniu jest też zabytkowy drewniany kościół p.w. Przemienienia Pańskiego z 1931 roku oraz dwie zabytkowe późnobarokowe XVIII-wieczne **kapliczki** w kształcie słupów. W **Glinnym Stoku** i w **Żminnym** zachowały się zabytkowe zespoły dworskie z XIX i XX w. składające się z dworów i parków krajobrazowych.

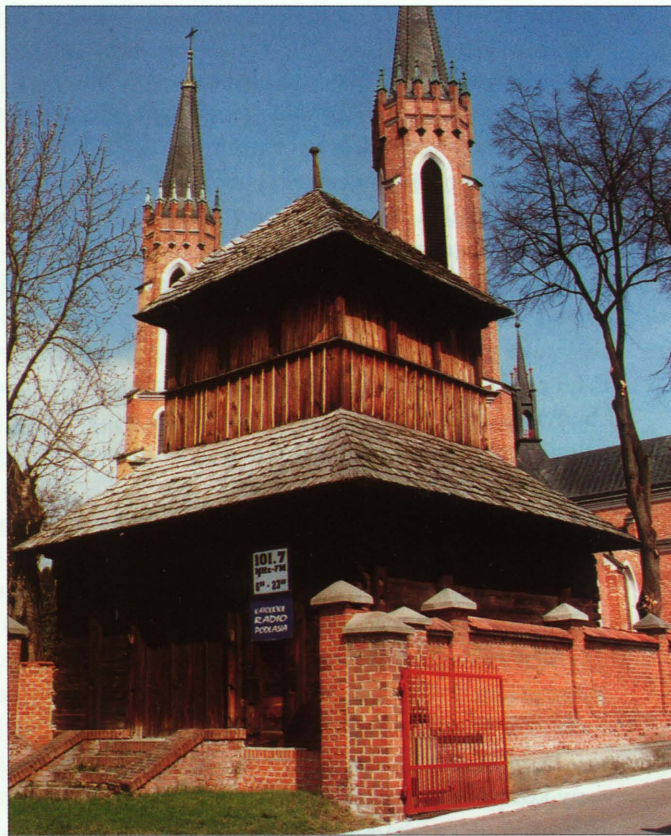
We wsiach powiatu parczewskiego można jeszcze spotkać stare drewniane chałupy kryte strzechą, nieliczne już wiatrakі, piękne stare kapliczki i krzyże przydrożne.

Są tu ślady walk o wolność i niepodległość Polski z okresu Powstania Styczniowego, I i II wojny światowej oraz lat powojennych, w postaci krzyży i mogił w Lasach Parczewskich i okolicach, pomników ofiar hitlerowskiego terroru w Białce, Rudnie i Plebaniej Woli; pomników i mogił żołnierzy polskich na cmentarzach w Milanowie i Jabłoniu pozostałych po walkach z armią sowiecką w 1939 r., pomników i mogił na cmentarzach w Parczewie, Sosnowicy i innych miejscowościach, a także licznych tablic pamiątkowych umieszczonych na budynkach lub w kościołach.

Na obszarze obecnego powiatu parczewskiego dominowało do końca XIX w. wyznanie greckokatolickie, które pozostawiło wyraźne ślady w historii, kulturze i architekturze tego regionu. Możemy spotkać tu także ślady prześladowań unitów na Podlasiu, o czym świadczy historia wiejskich świątyń oraz pamiątkowy kamień i tablica w Bazylice w Parczewie.

1.

2.

3.

1. Parczew - barokowa kapliczka z II połowy XVIII w. (ul. Kościelna - Nadualna).
2. Drewniana dzwonnica z 1675 r. - najcenniejszy zabytek Parczewa.
3. Wspaniały fronton Bazyliki Mniejszej w Parczewie (ul. Kościelna), zbudowanej w latach 1905-13.

1.

2.

3.

4.

1. Przepiękna polichromia wnętrza Bazyliki.

2. Późnobarokowy obraz św. Antoniego z Dzieciątkiem z XVIII w. (ołtarz boczny w Bazylice).

3. Ornat, wg tradycji uszyty przez Elżbietę Rakuszanekę - żonę Zygmunta Augusta (własność Bazyliki).

4. Współczesny obraz Błogosławionych Męczenników Podlaskich - Bazylika.

1.

2.

3.

1. Pomnik Zaorskich (właścicieli ziemskich) z końca XIX w. na parczewskim cmentarzu.
2. Bożnica z XIX w. (Parczew, ul. Piwonii)
3. Rynek parczewski (obecnie Plac Wolności) - wciąż żywy akcent średniowiecznego układu miasta.

1.

2.

3.

1. Cerkiew w Paszenkach (gmina Jabłoń) - najcenniejszy obiekt sakralny w powiecie, wzniesiona w 1717 r. z fundacji Firlejów.
2. Sosnowica - klasycystyczny kościół z 1797 r.
3. Rudno - gmina Milanów - dawna cerkiew unicka z 1817-1818 r., z XVIII-wieczną dzwonnica.

1.

2.

3.

1. Kościół w Milanowie, wzniesiony w l. 1856-61 wg projektu Henryka Marconiego.
2. Wspaniały plafon w kościele milanowskim.
3. Wnętrze kościoła w Sosnowicy.

1.

2.

3.

1. Kościół z 1805-11 r. w Podewórzcu (arch. Chrystian Piotr Aigner?).

2. Kościół w Podewórzcu (Opole) z l.1911-14.

3. Kościół parafialny w Kolanie (gm. Jabłoni) z 1938 r.

1. Cerkiew unicka w Kodeńcu (gm. Dębowa Kłoda) z 1791 r. (ob. kościół rzym.-kat.)
2. Dzwonnica w Kodeńcu z 1791 r.
3. Kościół w Gęsi (gm. Jabłoń) z 1913 r. - obok ikona z tejże świątyni. (4.)

1.

2.

3.

4.

1. Radcze (gm. Milanów) - dawna cerkiew prawosławna z k. XIX w., ob. kościół rzym.-kat.
2. Przydrożna figura św. Jana Nepomucena w Chmielowie (gm. Dębowa Kłoda) z 1770 r.
3. Podedużrze - najstarsza kapliczka w pow. parczewskim z 1646 r.
4. Kościół w Jabłoni z l. 1909-12 fundacji Tomasza Zamoyskiego, w stylu angielskiego neogotyku.

1.

2.

3.

4.

1. Św. Jan Nepomucen z Siemienia.

2. Kapliczka przydrożna (Parczew - Jabłoń).

3. Św. Antoni chroniący przez wieki podróżnych na starym gościńcu z Parczewa do Ostrowa (gm. Dębowa Kłoda)

4. Kapliczka w Juliopolu (gm. Siemień)

1.

2.

4.

3.

1. Sosnowica - odrestaurowana oficyna z 1753 r. - dziś pensjonat „Dworek Kościuszki”.

2. Sosna i dąb w Sosnowicy - symbol nieszczęśliwej miłości Tadeusza Kościuszki i Ludwiki Sosnowskiej.

3-4. Wnętrze Dworku Kościuszki (powyżej popiersie Naczelnika z budynku Szkoły Podstawowej w Sosnowicy).

1.

2.

2. 2.

3.

1. Kolano (gm. Jabłoni) pałac z połowy XIX w.

2. Z tak wielu dawniej wiatraków pozostały już tylko nieliczne ...

3. Jabłoni - pałac wzniesiony przez Tomasza Zamoyskiego, w stylu angielskiego neogotyku, w l. 1904-05.

1.

2.

3.

4.

1. Siemień - dwór Zaorskich wzniesiony po 1870 r.

2. Czworaki w Jabłoni z pocz. XX w. po restauracji prezentują się bardzo efektownie.

3. Buraków gm. Parczew - śródpolna kapliczka św. Józefa z Dzieciątkiem z 1797 r.

4. Wspaniały pałac w Milanowie z poł. XIX w. (architekt Franciszek Maria Lanci) ob. siedziba Liceum.

1.

2.

3. 3.

1. Stara plebania w Jabłoni z 1909 r.

2. Kopina (gm. Milanów) - dworek Czetwertyńskich z 1938 r. (ob. służy agroturystom) z oryginalnym kominkiem (3.).

1.

2.

3.

Ostatki starej wiejskiej zabudowy:

1. chłupa w Orzechowie Starym,
2. zagroda w Rudnie,
3. jedna z ostatnich chat krytych strzechą - Jabłoni.

1. Wieże Bazyliki parczewskiej wznoszą się na wysokość 64 m.
2. Uroczystość koronacji MB Parczewskiej zgromadziła 6 maja 2001 r. ok. 20 tys. wiernych.

Młody puchacz z gniazda w Lasach Parczewskich.

KRAINA LASÓW I JEZIOR

Stanisław Jadczak

Powiat parczewski położony jest w środkowej części Polesia Lubelskiego obejmującej krainy: Równinę Parczewską, Pojezierze Łęczyńsko-Włodawskie i Garb Włodawski. Jest to teren nizinny, którego krajobraz kształtują lasy, bagna, jeziora, stawy i zbiorniki retencyjne systemu kanału Wieprz-Krzna, łąki. Na podmokłych terenach rosną kępy łóz, karłowatych brzoź i olch, a na piaszczystych wyniesieniach brzozy i młodniaki sosnowe.

- *Krajobraz to typowo poleski, z pozoru mało dla turysty atrakcyjny, monotony, nawet wręcz smętny, a przecież - mimo to - jakiś szczególnie urokliwy, pociągający swą melancholią i swoistym, nie spotykanym nigdzie indziej kolorytem. Wiele jest tu zakątków, które charakteryzują się jeszcze nieskażoną, pierwotną, niemal dziką przyrodą. Liczne są uroczyska ukryte wśród bagien i zarośli, oderwane od współczesnego świata, przeniesione tu jakby z odległej, minionej epoki, gdy po cofnięciu się lodowca zapanowała na tych terenach tundra ...* - pisze regionalista.

Powiat parczewski to jeden z tych, nielicznych już zakątków Polski, w których krajobraz i środowisko przyrodnicze, niezwykle bogactwo flory i fauny, mają walory unikalne w skali Europy. Aż 16,4 proc. powierzchni powiatu stanowią obszary prawem chronione: Poleski Park Narodowy, Poleski Park Krajobrazowy, Poleski Obszar Chronionego Krajobrazu (w gminie Sosnowica obszary podlegające ochronie zajmują ponad 68 proc. jej powierzchni).

Poleski Park Narodowy obejmuje południową część powiatu parczewskiego (teren gminy Sosnowica) z rozległymi łąkami i fragmentami terenów bagiennych Polesia Lubelskiego i torfowisk w okolicach Zbójna i Lejna, z ciekami Bobryk, Piwonia i Górna oraz jezioro Gumienko. Funkcję otuliny Poleskiego Parku Krajobrazowego pełni Poleski Obszar Chronionego Krajobrazu obejmujący cenne tereny przyrodniczo-krajobrazowe: okolice Jeziora Czarne z rezerwatem przyrody, Jezioro Skomielno, kompleks stawów sosnowieckich oraz okolice Jeziora Zagłębockie.

Polesia czar to dzikie knieje i moczary - mówią słowa słynnej przedwojennej piosenki. Tak jest właśnie w okolicach Parczewa i Sosnowicy. Tereny leśne stanowią 24 proc. powierzchni powiatu (241 km kw.). Największym kompleksem leśnym w powiecie są Lasy Parczewskie, rozciągające się w widłach Tyśmienicy i Piwonii. Licznie występują w nich bagna i torfowiska o pięknych, starych nazwach: Rude Bagno, uroczysko Hryc, Cyga Kąt, Ochoża. Śródlęgłe jeziora: Gościnnieckie, Obradowskie, Czarne, staw Prokop, rzeki i rzeczki, tworzą niepowtarzalny krajobraz tego kompleksu leśnego. Swoją wielkością i urokiem imponują Lasy Sosnowieckie, zaś tajemniczością - Czarny Las w gminie Milanów.

W Lasach Parczewskich dominuje wielogatunkowy bór: rośnie w nich świerk (w pobliżu północnej granicy swego zasięgu), rzadziej - jodła (już poza zwartym obszarem naturalnego występowania) oraz całkiem górski jawor. Lasy Sosnowieckie to bory sosnowe z dużym udziałem brzozy brodawkowatej. Na bardziej urodzajnych glebach trafiają się płaty lasów sosnowo-dębowych. Lasy w gminach Milanów i Jabłoń to głównie lasy liściaste. Na piaszczystych gruntach utworzyły się uroczyska składające się z wrzosowisk i zagajników brzoźowych.

W czasach Jagiellońskich w całym regionie rozciągała się ciemna puszcza. Legendy mówią, że w leżącym o milę na północ od Parczewa Czarnym Lesie polował Władysław Jagiełło. Puszcza Parczewska pełna była zwierza. Nie brakuje go i dziś. Świat zwierząt zadziwia swą różnorodnością i bogactwem. Spośród ok. 30 gatunków żyjących tu ssaków najbardziej okazałe to łos i jeleni. Są też wilki, sarny, dziki, lisy, kuny leśne, borsuki i jenoty.

Bogactwem Lasów Parczewskich jest nie tylko drzewostan i świat zwierząt. Rośnie tu niezwykle rzadka roślinność. Spośród 140 gatunków chronionych w Polsce aż 30 występuje w powiecie parczewskim. Licznie reprezentowany jest świat roślin północnych - pozostałość po epoce lodowej oraz rośliny strefy atlantyckiej. Dla turystów najbardziej atrakcyjnym bogactwem tych lasów jest runo leśne - grzyby, jagody, maliny itd.

Kraina lasów i jezior ... A także rzek i kanałów. System rzeczny tworzą rzeki: Tyśmienica, Piwonia, Zielawa i Konotopa oraz rzeczki: Kłodzianka, Bobrówka, Piskornica, Górna, Kodenianka, Żarnica, Żylawa, Muława.

Przez wschodnią część powiatu płynie na długości 49 km kanał Wieprz-Krzna. Z kilkunastu jezior powiatu największym jest Białe Sosnowieckie o powierzchni 161 ha. Kolejne to Tomaszne, Skomielno, Zagłębockie, Czarne Sosnowieckie, Bialskie, Obradowskie, Cycowe (Komorowskie), Gumienko. Najmniejsze jez. Zienkowskie ma zaledwie 7,6 ha powierzchni. Liczne są tu stawy hodowlane (rybackie) z największym stawem Siemieńskim na czele (324 ha powierzchni). Stawy Hetman, Jedlina, Anielski, Kłoda, Kościuszko i Raclawice - tworzą grupę stawów sosnowieckich z ponad 600-hektarowym lustrem wody, zaś stawy Wiklik, Płonne Bagno, Rumieniec Duży i Mały - grupę jezior na północ od wsi Białka. Liczne stawy są też w pobliżu Pieszowoli. Listę zbiorników wodnych uzupełniają dwa zbiorniki retencyjne w gminie Podedwórze: Mosty o powierzchni 391 ha i Opole o powierzchni 282 ha.

Wody stojące, otoczone z reguły szuwarami i borami, stwarzają idealne warunki lęgowe dla ptactwa wodnego reprezentowanego przez blisko 200 gatunków. Gnieźdzą się tu żurawie, kormorany, geś gegawa, sowa błotna, kulik wielki, czapla biała, zausznik, czernica, krakwa, perkoz dwuczuby, nur czarnoszyi, rybitwa białowąsa, rybitwa białoskrzydła i czapla siwa. W rzekach i jeziorach mieszkają bobry i wydry.

W wodach stojących i rzekach powiatu parczewskiego występuje ok. 30 gatunków ryb: szczupak, karaś, okoń, płoć, sum. W stawach hodowlanych odławia się karpia, leszcza, lina, szczupaka, węgorza. Ryby z Siemienia i Sosnowicy słyną w Polsce ze znakomitych walorów smakowych. Licznie występują w powiecie płazy i gady, wśród nich żółw błotny.

Bogactwo flory i fauny chronione jest prawem w rezerwach przyrody:

- **Czarny Las** - rezerwat leśny w gminie Milanów o powierzchni 16 ha, obejmuje fragment wielogatunkowego lasu mieszanego naturalnego pochodzenia, z rzadkimi i chronionymi gatunkami roślin.
- **Jezioro Obradowskie** - rezerwat wodny w póln. części Lasów Parczewskich o pow. 82 ha (na torfowiskach rośnie tu wiele osobliwych i rzadkich gatunków flory borealnej i atlantyckiej m. in. widłak torfowy, turzycza strunowa i borówkolistna, brzoza niska, wierzba lapońska).
- **Królowa Droga** - rezerwat leśny o powierzchni 38 ha w Lasach Parczewskich (chroniony jest tu starodrzew dębowy w wieku ok. 200 lat z pomnikowymi okazami dębu szypułkowego).
- **Lasy Parczewskie** - rezerwat leśno-historyczny w gm. Dębowa Kłoda o pow. 157, 29 ha, chroniący starodrzew sosnowy i sosnowo-dębowy oraz miejsce stacjonowania oddziałów partyzanckich w czasie II wojny światowej.
- **Torfowisko nad Jez. Czarnym Sosnowickim** - ścisły rezerwat florystyczny o powierzchni 46 ha, na pld. brzegu jeziora (jest to przykład bardzo rzadkiego w Polsce torfowiska typu kontynentalnego, porośniętego sosną karłowatą i brzozą karłowatą. Występuje tu 21 zespołów roślinnych składających się aż z 320 gatunków, w tym wielu rzadkich. Całkowitą ochroną objęto zimoziola północnego, rosiczkę okrągłolistną, bagno zwyczajne, widłak goździsty i jałowcowy, grąziel żółty).
- **Warzewo** - rezerwat wodno-torfowiskowy, w gm. Podedwórze o pow. 58,25 ha, chroniący śródlęg torfowisko niskie z bogatą awifauną lęgową.

Niepowtarzalne piękno jezior i stawów, moczarów i torfowisk, bogactwo rzadkiej flory i fauny, przyciągają z każdym rokiem liczniejszą rzeszę wczasowiczów i turystów. Czekają na nich kąpieliska i plaże nad jeziorami: Białym i Czarnym Sosnowickim oraz Zagłębczem, liczne łowiska dla wędkarzy i szlaki piesze turystyczne:

- **Niebieski** (Centralny Szlak Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego) z Włodawy przez Pieszowolę - Sosnowicę - Libiszów - jez. Białka - Orzechów Stary - Komarówkę - Lejno - jez. Zagłębcze - Załucze Stare do Urszulina,
- **Zielony** (łącznikowy) Sosnowica - Górki - Jamniki (13,3 km),
- **Zielony** - z Parczewa przez Ochożę do Białki (20 km),
- **Czerwony** (dawny Szlak Partyzancki) z Urszulina przez Załucze Stare - Ostrów Lubelski - Makoszkę - Laski do Parczewa.

Na terenie Poleskiego Parku Narodowego wytyczono też szlak turystyczny historyczno-przyrodniczy „**Nałęcz**” prowadzący z Sosnowicy do Jamnik oraz ścieżkę przyrodniczą „**Perehod**” wiodącą wokół stawów w Pieszowoli (na terenie gminy Sosnowica).

Z myślą o wczasowiczach i turystach rozwija się baza turystyczna w powiecie. Stanowią ją dziś ośrodki wypoczynkowe w Białce (gm. Dębowa Kłoda) i nad jez. Zagłębcze (gm. Sosnowica), pola namiotowe w Białce, Zagłębczu, nad jez. Czarne i jez. Tomaszne, schroniska PTSM w Parczewie, Sosnowicy i Białce, pensjonaty „Dworek Kościuszki” w Sosnowicy i „Rybakówka” w Libiszowie, ośrodek hippiczny w Makoszcze, gospodarstwa agroturystyczne w Sosnowicy i Kopinie oraz hotele i dom wycieczkowy w Parczewie.

Polesia czar.

Rezerwaty przyrody - atrakcja parczewskich lasów.

1. Wspaniały dąb z rezerwatu Królowa Droga k. Makoszki (gm. Dębowa Kłoda).

2-3. Parczeuskie lasy zapraszają na grzyby.

4. W lesie koło Milanowa.

Sosny nasienne w Lasach Parczewskich osiągną wysokość ponad 30 m.

1.

2.

3.

4.

Polesia czar:

1. Nad stawami w Tyśmienicy (gm. Parczew),
2. Kanał Wieprz - Krzna w Wyhalewie (gm. Dębową Kłoda),
3. Zbiornik w Mostach (gm. Podedwórze),
4. Nad stawami w Sosnowicy.

1.

2.

Polesia czar:
1-2. Stawy w Siemieniu.

3.

4.

3-4. Stawy w Libiszowie (gm. Sosnowica).

1.

2.

1. Bociania aleja w Mostach (gm. Podedwórze) - nad kolonią lęgową tego ptaka roztoczyły opiekę Lubzel S.A. i Fundacja Ekofundusz.
2. Już jesień - czas bocianich sejmów (nz - na łąkach nad Zielawą w gm. Podedwórze).

1. Żuraw - mieszkaniec akwenów wodnych m.in. w Lasach Parczeuskich.
2. Orzeł bielik - król przestworzy.
3. Płaskonos z doliny Tyśmienicy.
4. Zimorodek ze stawów rybnych w Libiszowie.

1. Żmija zygzakowata z rezerwatu Czarny Las (gm. Milanów).
2. Żółw - jedna z największych atrakcji fauny powiatu - z okolic Białki (gm. Dębowa Kłoda).

1. Żeremie bobrów w Lasach Parczewskich.
2. Dzieło bobrów.

Kolorowe pory roku w regionie parczewskim.

1. Kapliczka św. Hubertusa w leśnictwie Antopol koło Hołowna (gm. Podedużrze) wzniesiona przez myśliwych, którzy w lasach powiatu dbają wraz z leśnikami o świat zwierząt.
- 2-3. Oprócz myśliwych i wędkarzy coraz częściej powiat odwiedzają agroturyści, na których czeka m. in. pensjonat w Sosnowicy, z takim oto wystrojem.

1.

2.

3.

Turyści i wczasowicze mogą w regionie parczewskim uspaniale odpocząć korzystając z oferty agroturystycznej obejmującej między innymi kuligi (2.) i wycieczki rowerowe (3.). Noclegi zapewnia m.in. pensjonat w Makosze (1.).

W ośrodku hippicznym w Makosze

1. Ok. 30 gatunków ryb w rzekach, jeziorach i stawach powiatu - to raj dla wędkarzy.
2. Groźne szczupaki - trofea w gospodarstwie rybackim w Siemieniu.
3. Coraz bardziej popularna i dostępna staje się hippika.

1.

2.

3.

1. Ośrodek młodzieżowy nad Jeziorem Bialskim w Białce (gm. Dębowa Kłoda), znanym centrum wypoczynku letniego w powiecie.
2. Zachód słońca na Jeziorze Zagłębocze.
3. Krajobraz z okolic Milanowa.

Wschód słońca nad stawem Perebód w Pieszowoli (gm. Sosnowica).

Panorama miasta

MIASTO I POWIAT W ROKU 600-LECIA

Reforma samorządowa z 1990 roku sprawiła, że dziś społeczność Parczewa w dużej mierze sama decyduje o kierunkach rozwoju miasta.

W ostatnich latach zrobiliśmy wiele, by poprawić warunki życia mieszkańców miasta. Wpływ na to mają przede wszystkim inwestycje proekologiczne: budowa kotłowni miejskiej i wykonanie sieci ciepłowniczej umożliwiającej likwidację znacznej ilości kotłowni lokalnych; oddanie do użytku nowoczesnej oczyszczalni ścieków; rozbudowa infrastruktury sanitarnej; rozbudowa sieci wodociągowej.

Jubileusz 600-lecia Parczewa jest niepowtarzalną okazją do przedstawienia przeszłości i teraźniejszości Ziemi Parczewskiej, do zaprezentowania przyrody i atrakcji turystycznych naszej małej ojczyzny.

Od 1 stycznia 1999 r. Parczew jest po raz czwarty w swojej historii miastem powiatowym. Szczycimy się tym, że byliśmy powiatem już w początkach XV wieku, gdy ta jednostka administracyjna dopiero zdobywała sobie prawo obywatelstwa na ziemiach między Wisłą a Bugiem. Związani od zarania dziejów z Lublinem weszliśmy w II połowie

Poprawił się zdecydowanie stan ulic i chodników w mieście m. in. poprzez budowę dwujezdniowej ulicy Aleje Jana Pawła II, przebudowę ulicy 11 Listopada, odbudowę ulicy Kolejowej oraz ułożenie nowych chodników z kostki brukowej.

Uporządkowane zostało centrum miasta. Zakres działań objął remont hali staromiejskiej, przeniesienie targowiska miejskiego z ul. Żabiej na Ogrodową, wymianę linii energetycznych, renowację i modernizację parku miejskiego.

Wiele uwagi władze samorządowe poświęcają oświacie. Uporządkowano sieć szkolną w mieście i gminie. Szybkimi krokami zbliżamy się do zakończenia rozbudowy i modernizacji byłej Szkoły Podstawowej nr 2 w Parczewie. Umożliwi ona utworzenie jednego, przężnego gimnazjum, stworzy dobre warunki do nauki dzieciom i młodzieży.

Urządziliśmy w naszych szkołach dwie pracownie komputerowe, umożliwiające również korzystanie z Internetu, wsparliśmy budowę sali sportowo-widowiskowej w Centrum Kształcenia Ustawicznego i budowę obiektów dydaktycznych Zakładu Doskonalenia Zawodowego. W 2000 roku zakończony został remont kapitalny Parczewskiego Domu Kultury. Koła zainteresowań i zespoły PDK otrzymały dobre warunki do pracy. W nowej galerii PDK co miesiąc prezentowane są nowe wystawy twórców parczewskich.

Modernizacja stadionu Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji stworzyła doskonale warunki do uprawiania sportu oraz organizacji imprez rekreacyjno-sportowych i kulturalnych. Z dumą możemy mówić o kalendarzu stałych imprez, który realizujemy od kilku lat, będącym doskonałą okazją do prezentacji naszych twórców i zespołów oraz spotkań z artystami i zespołami znanymi z ekranów filmowego i telewizyjnego. Są one też dobrą formą promocji naszego miasta.

Parczew ma wielu przyjaciół w kraju, ma też ich za granicą. W 1998 roku podpisaliśmy umowę o współpracy z francuskim miastem Bressuire. Jej efekty są wielce obiecujące. Liczna grupa mieszkańców Parczewa, w tym wielu młodych, już odwiedziła zaprzyjaźnione miasto. Nawiązaliśmy wymianę kulturalną i sportową. Liczymy też na owocną współpracę gospodarczą. W uznaniu zasług w dziedzinie szerzenia partnerstwa między środowiskami lokalnymi różnych krajów oba miasta otrzymały „Złotą Gwiazdę Miast Bliźniaczych” przyznaną przez Komisję Europejską z Brukseli.

XV wieku w skład powiatu lubelskiego i odtąd aż do 1793 roku dzieliliśmy los z „kozim grodem”. Więzy parczewsko-lubelskie były tym ściślejsze, że oba miasta leżały na trakcie królewskiego szlaku z Krakowa do Wilna, że unia horodelska w 1413 r. wyznaczyła Parczew i Lublin na miejsce wspólnych obiad polsko-litewskich. W ramach powiatu lubelskiego ukształtowała się też samodzielna struktura administracyjno-gospodarcza w postaci starostwa parczewskiego. Lustracja woj. lubelskiego z 1564 r. odnotowała w starostwie już 19 wsi osiadłych z 497 rodzinami kmiecymi. Zajmowały się one uprawą roli, karczowaniem lasu, bartnictwem, rybactwem, myślistwem, produkcją smoły i potażu. itd.

Kres starostwu parczewskiemu przyniósł III rozbiór Polski. Wcześniej jednak, w latach 1793-95 Parczew miał znów swoje 5 minut w historii. W wyniku uchwał sejmiku grodzieńskiego utworzono województwo chełmskie składające się z 3 ziem, w tym Ziemi Parczewskiej.

Rozbiory przyniosły administracyjny związek miasta z ziemiami dawnego Wielkiego Księstwa Litewskiego (Biała Podlaska, Włodawa) i dawnego Mazowsza (Łuków, Siedlce) oraz Podlasia (Międzyrzec). Sztuczny związek z nową stolicą tego regionu - Siedlcami, trwał do 1918 r. Odtąd Parczew jest ponownie w związku z Lublinem (za wyjątkiem lat 1975-98). Powiat parczewski funkcjonujący w ramach woj. lubelskiego w latach 1955-1975 pozostawił po sobie niemało dobrego. Z tym większą nadzieją powitaliśmy reaktywowanie powiatu od 1 stycznia 1999 r. Orzeł jagielloński w herbie naszego powiatu nawiązuje do dobroczyńców tej ziemi - dynastii Jagiellonów; Krzyż Jagielloński - do unii horodelskiej, a koziołek z herbu Parczewa to symbol stolicy powiatu. **Tak ustalony herb powiatu jest wyrazem naszej tożsamości, wyrazem wspólnoty historycznej i kulturowej mieszkańców Ziemi Parczewskiej.**

Powiat parczewski w dzisiejszym kształcie ma powierzchnię 953 km kw., zamieszkałą przez 40356 osób. Powiat obejmuje swoimi granicami gminy: Parczew, Dębowa Kłoda, Jabłoń, Milanów, Podewórze, Siemień i Sosnowice.

Jesteśmy powiatem rolniczym. Użytki rolne zajmują 64 % powierzchni powiatu, zaś lasy i wody - ok. 30 %. W 119 miejscowościach powiatu funkcjonuje 5260 gospodarstw rolnych, o średniej powierzchni 9 ha. Uprawia się głównie zboże i ziemniaki. Mamy dogodne warunki do hodowli bydła i owiec.

Jubileusz 600-lecia Parczewa jest okazją do zaprezentowania naszego miasta. Staramy się promować je nie tylko w regionie, ale też w całym kraju. Od 2 lat pracujemy nad przygotowaniem miasta do tego wielkiego wydarzenia. Powołany przez Radę Miasta i Gminy Komitet Organizacyjny Obchodów 600-lecia Parczewa podjął szereg działań, by godnie uczcić tę doniosłą rocznicę. Jestem przekonany, że obchody jubileuszu 600-lecia pozostaną na długo w pamięci mieszkańców Parczewa.

Przyjęta przez Radę Miasta i Gminy „*Strategia rozwoju miasta i gminy na lata 2000 - 2010*” stwarza warunki do pomyślnego rozwoju Parczewa w XXI wieku. Najważniejsze przyjęte w niej zadania przewidują: gazyfikację gminy, rozwój budownictwa komunalnego, rozbudowę sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, budowę nowych dróg gminnych oraz zachęcanie inwestorów zewnętrznych do inwestowania na naszym terenie.

W 1999 roku ponownie utworzono powiat parczewski. Uważamy, że to dowód uznania dla naszego królewskiego grodu, że jest to również szansa rozwoju miasta. Służyć temu będzie dobrze rozwijająca się współpraca samorządów miejskiego i powiatowego.

Stanisław Mroczek
Burmistrz m. Parczewa

Z coraz lepszymi wynikami likwidujemy zapóźnienia cywilizacyjne na wsi. Stale rozbudowywana jest sieć wodociągowa i kanalizacyjna (niektóre gminy są już zwodociągowane w 100 %), wspaniale rozbudowana została sieć telekomunikacyjna, mamy dobrą sieć dróg. Niebywale rozrosła się sieć handlowa - w powiecie działa już 1429 jednostek zajmujących się handlem i usługami. Wysoka jest aktywność gospodarcza mieszkańców powiatu - funkcjonuje tu ok. 1800 podmiotów gospodarczych, w tym 360 zakładów produkcyjnych, z tak znanymi firmami jak: Zakład Produkcyjny "Spomlek" w Parczewie, Huta Szkła, Wytwórnia Octu i Musztardy, Dong Seo DMP w Parczewie, Przedsiębiorstwo Rybackie „Polesie” w Sosnowicy, Gospodarstwo Rybackie AWRSP w Siemieniu, „Parster”, Zakład Produkcji Tkanin Obciowych w Siemieniu, Zakład Przetwórstwa Ziemniaczanego „Best” w Przewłocze i in.

Naszym wielkim bogactwem jest środowisko naturalne - lasy, jeziora, stawy, rzeki, bagna i mokradła, świat zwierząt i świat roślin, unikalne często w skali Europy. Chcemy je wykorzystać z myślą o turystach i agroturystach, wczasowiczach i podglądaczach przyrody. Powoli, ale systematycznie powiększa się infrastruktura turystyczna. Na wczasowiczów czekają już nie tylko pola namiotowe i ośrodki nad jeziorami, ale też kwatery agroturystyczne i piękne pensjonaty w Sosnowicy i Makoszcze.

Zmiany polityczne i gospodarcze lat dziewięćdziesiątych wspierane przez pracowitych, aktywnych i samodzielnych mieszkańców powiatu oraz władze samorządowe, dały nam szansę rozwoju. Wykorzystujemy je z powodzeniem w każdej gminie naszego powiatu.

Adam Czarnacki
Starosta parczewski

1.

3.

1-2. Parczew zmienił w ostatnim 10-leciu swój wygląd.
3. Spółdzielcze osiedle przy ul. Polnej.

1.

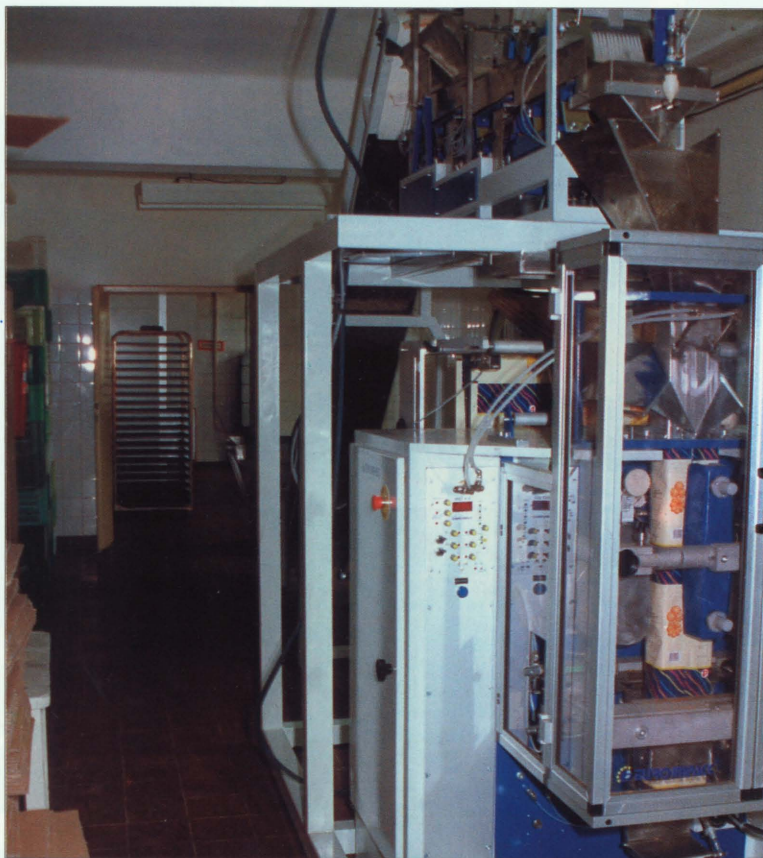

2.

3.

1. Bank Spółdzielczy w Parczewie funkcjonuje w mieście od 100 lat, rz. - budynek banku przy ul. Kościelnej.
2. Sala operacyjna w Banku Spółdzielczym.
3. Sala operacyjna w parczewskim BGŻ.

1.

2.

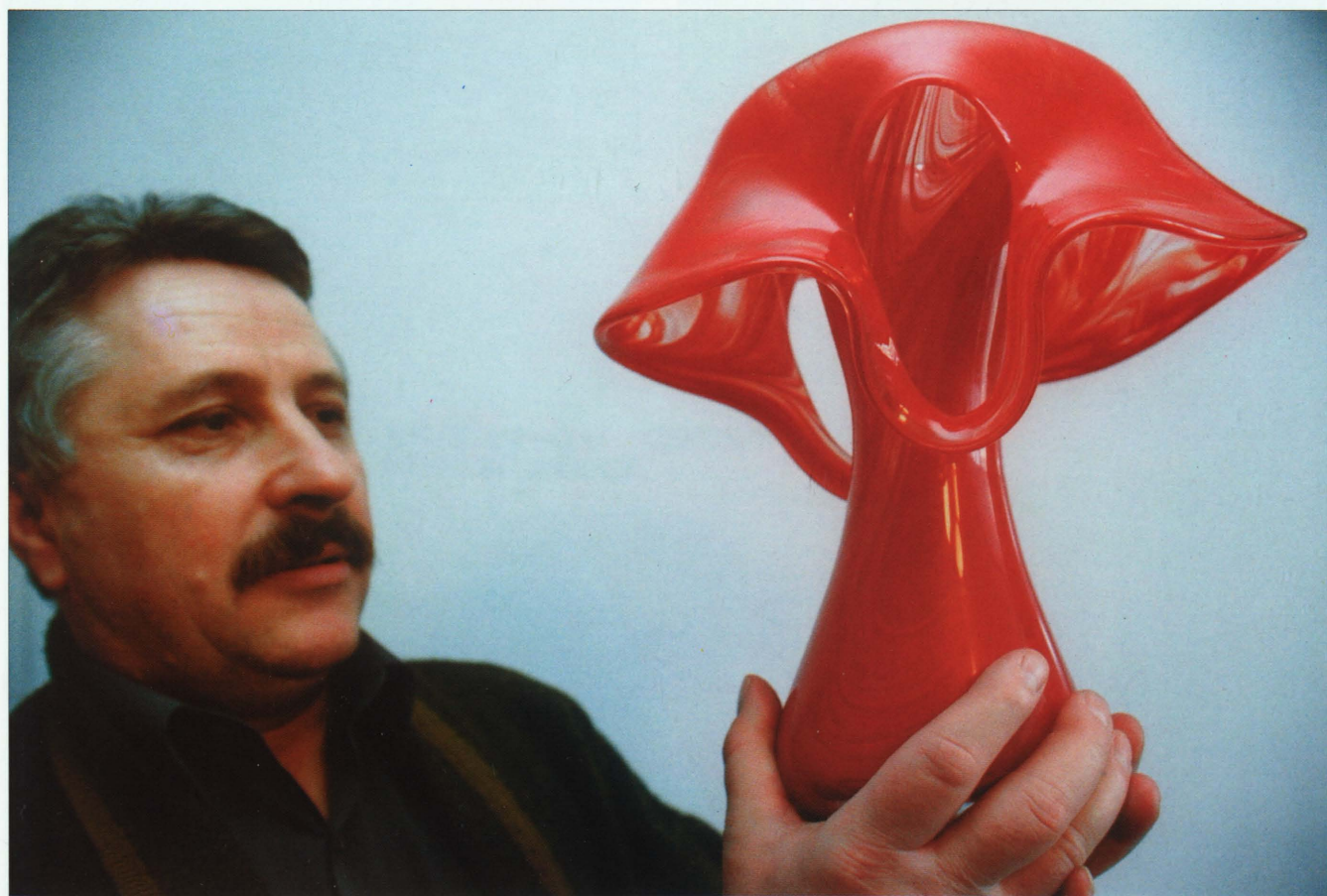
1-2. Słodka fabryka w Parczewie - CRH „Smakpol” (dawna Spółdzielnia Pracy „Nowość”)
- od 46 lat produkuje wafle, ciastka, herbatniki, czekoladki nadziewane.

Ogromne kadzie w Fabryce Octu i Musztardy w Parczewie - jedynym tego typu zakładzie na wschód od Wisły.

*Huta Szkła w Parczewie funkcjonuje od 1922 (obecnie własność Tadeusza Wrześniaka)
- produkuje szkło gospodarcze (bezbarwne - gładkie lub zdobione).*

*Ręczne metody produkcji umożliwiają wykonanie nawet najbardziej wyszukanych wzorów, także wg indywidualnych zamówień klientów.
Pan Mieczysław Mroczka - pracownik buty, zajmuje się od lat produkcją szkła artystycznego.*

1.

2.

3. 3.

4.

Wież parczewska dokonała w ostatnim 10-leciu ogromnego skoku cywilizacyjnego.
To efekt działalności samorządów funkcjonujących w powiecie w 6 gminach i jednostce administracyjnej miasto - gmina Parczew.
Nz. - siedziby Urzędów Gminy: w Podedwórz (1.), Siemieniu (3.) i Dębowej Kłodzie (4.) oraz gminne ujęcie wody w Jabłoni (2.).

Rolnictwo jest nadal podstawą utrzymania mieszkańców powiatu. W gm. Jabłoni produkuje się m. in. dynie.

Pierwsze w powiecie i ostatnie w XX wieku dożynki powiatowe w Jabłoni. Uwagę zwracają uśpianiałe wieńce dożynkowe.

1.

2.

3.

1-2. Rumiankowe pola - to charakterystyczny obraz w północnej części powiatu.
3. Gospodarstwa specjalistyczne Aleksandra i Zbigniewa Daniluków w Milanowie słyną w powiecie z hodowli trzody chlewnej (rocznie sprzedają ok. 2 tys. tuczników).

Bartnictwo było w czasach Jagiellonów jedną z najbardziej dochodowych gałęzi gospodarki Starostwa Parczewskiego. Puszcza Parczewska dostarczała pokarmu rojom królewskich bartników. Te tradycje przetrwały i pszczelarstwo jest dziś w powiecie bardzo popularne.

Rodzinny zawód, przechodzący z ojca na syna, kontynuuje m. in. Mirosław Kasperczyk z Woli Tulnickiej (gm. Siemień), produkujący nie tylko doskonałej jakości miód, ale też zajmujący się wyrobem artystycznych cacek z wosku pszczelego. W jego zagrodzie pszczelarskiej można też zobaczyć stare ule i urządzenia do pozyskiwania miodu.

1.

2.

3.

4

5

Zmienił się wygląd parczewskiej wsi. Współczesne budownictwo reprezentują na zdjęciach obiekty w Rudnie III (1.) (gm. Milanów), Milanowie (2.) i Wólce Siemieńskiej (gm. Siemień) (3.).

Chlubą parczewskiej wsi są strażne pożarne (4-5.). Szczególnie bogate tradycje i dokonania ma OSP w Milanowie, jedna z najlepiej wyszkolonych straży w Polsce, która w lipcu 2001 r. reprezentować będzie nasz kraj na olimpiadzie (w systemie CTiF) w Kuopio (Finlandia).

1.

2.

3.

Wielką uwagę władze samorządowe powiatu i gmin przywiązują do oświaty:
 nz. 1.- budynek Gimnazjum w Dębowej Kłodzie w budowie,
 2. - rozbudowana szkoła w Siemieniu,
 3. - Zespół Szkół Rolniczych w Jabłoniu.

1.

2.

3.

1. Szkoła w Juliopolu (gm. Siemień) zasłynęła w kraju z imprez związanych ze swoim patronem - H. Sienkiewiczem. Atrakcją szkoły jest galeria z ponad 100 obrazami związanymi z autorem „Trylogii”.

2-3. Pracownie komputerowe (z dostępem do internetu) to szansa dla młodzieży wiejskiej.

Nz. - zajęcia z informatyki w szkołach w Milanowie i Siemieniu.

1.

2.

1-2. Wielką uwagę przywiązuje się w powiecie parczewskim do wychowania fizycznego młodzieży. Wyrazem tego są m. in. wspaniałe sale gimnastyczne w szkole w Siemieniu i w Centrum Kształcenia Ustawicznego w Parczewie.

1.

2.

Bressuire - miasto w departamencie Deux Sevres (Francja), zaprzyjaźnione z Parczewem od 1998 r. - część historyczna (1.) i widok z lotu ptaka (2.).

1. Zastępca burmistrza Parczewa Grażyna Danilkiewicz i mer Bressuire Claude Boutet podpisują umowę o współpracy obu miast podczas wizyty parczewskich samorządowców we Francji (1998 r.)
2. Kościół Notre Dame z XI/XII wieku - jeden z najcenniejszych zabytków Bressuire.
3. Burmistrz Parczewa Stanisław Mroczek i mer Claude Boutet wymieniają "traktat o przyjaźni" podczas rewizyty francuskich samorządowców w Parczewie - maj 1999 r.

1.

2.

3.

Środowisko twórców parczewskich reprezentują malarze, rzeźbiarze, twórcynie ludowe i in.
 Nz - 1. „Babie Lato” - obraz Jerzego Ciesielskiego (rocznik 1958) oraz Jarosław Drążek - autor pejzażu Parczewa (2.)
 przy pracy nad kolejnym dziełem (3.).

1. Twórczość parczewskich artystów można podziwiać w „Małej Galerii” Parczewskiego Domu Kultury, na co miesięcznych wystawach.

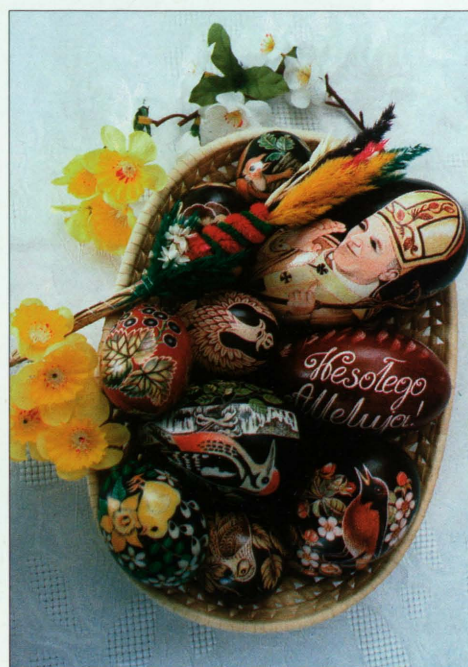
2. Jeden z najbardziej znanych twórców parczewskich - rzeźbiarz Zygmunt Walenciuk z Kolana (gm. Jabłoni).

1.

3.

2.

1. Janina Łuśko z Parczewa i jej piękne pisanki (2.).
3. Ekspozycja szydełkowych serwetek autorstwa Franciszki Hordejuk z Parczewa.

1.

2.

1. Pisanki Wacławy Staniukiewicz z Wierzbówki (gm. Parczew) i jej wnuczek - Karoliny Gajdy (13 l.) i Anety Staniukiewicz (16 l.).
 2. „Taaka Paka” - eksportowa kapela parczewska w obecnym składzie: Piotr Wawerski - kierownik, Władysław Greś - kier. artystyczny, Mieczysław Nowak, Henryk Miłocha, Kazimierz Ochnio, Lechosław Tarkowski, solistka Anna Kuzawińska.

1. Trzydziestoosobowa orkiestra dęta przy Urzędzie Miasta i Gminy w Parczewie pod dyktando Zygmunta Domańskiego uświetnia swoją grą uroczystości miejskie i państwowe.
2. Biblioteki w pow. parczewskim mają tradycje sięgające początków XX wieku, kiedy to czytelnie organizowała Polska Macierz Szkolna. Nz. Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Parczewie.

3.

4.

3. Biblioteka Gminna w Jabłoni z siedzibą w Paszenkach.

4. Biblioteka Gminna w Sosnowicy.

Północna część powiatu parczewskiego to prawdziwe zagłębie folkloru ludowego.
 Nz. 1. - zespół śpiewaczy z Rudna (gm. Milanów) kierowany przez Alinę Faluszeuską.
 2. Zespół folklorystyczny z Podedwórza kierowany przez Krzysztofa Kozaka.

1.

2.

3.

1. Zespół "Kalina" z Jabłonia - najdłużej funkcjonujący zespół folklorystyczny w powiecie parczewskim.
2. Zespół "Jarzębina" z Paszenek (gm. Jabłoń).
3. Zespół z Wileńszczyzny podczas imprezy "Wileńskie Kaziuki" na scenie w Parczewie.

1.

2.

3.

4.

1. Występ zespołu z Klecka (Białoruś) w Parczewie.
2. "Trójka na szynach" - dziecięcy zespół Szkoły Podstawowej nr 3 w Parczewie
3. Zespół wokalny "Kukułki" w Paszénkach (gm. Jabłóni).
4. Tatarzy krymscy z wizytą w Parczewie.

1.

2.

3.

Parczewska służba zdrowia
 - nz 1. ośrodek zdrowia w Podedwórzcu,
 2. - ośrodek zdrowia w Milanowie,
 3. - oddział noworodków w szpitalu parczewskim.

Sport parczewski to przede wszystkim MKS „Victoria” (klub piłkarski założony w 1968 r.) i aktywnie działający MOSiR.
 Nz. mecz piłkarski Polska - Białoruś na stadionie parczewskiego MOSiR 31-08-1999 r. (1.)
 Zwycięzcy I Biegu Po Ziemi Parczewskiej (2000 r.) na dystansie 15 km. (2.)

PARCZEW
I ZIEMIA PARCZEWSKA
1401 - 2001

Wydawca © EXPRESS PRESS, Lublin 2001

Redakcja: **Stanisław Jadczyk**

Zdjęcia: **Mieczysław Bienia, Elżbieta Joško, Przemysław Joško, Rafał Siek,
Mirosław Trembecki, Stanisław Turski, Jean Patrick Jolly (Bressuire)**
oraz archiwum Starostwa Parczewskiego, Powiatowego
Centrum Kultury, Urzędów Gmin i Urzędu Miasta Parczewa

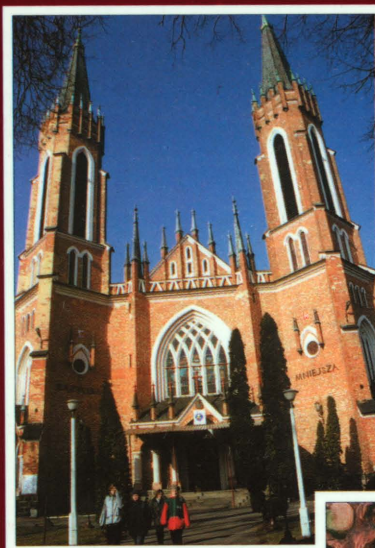
Opracowanie graficzne: **Grzegorz Jaworski**

Druk: Primooffset Lublin

ISBN 83-87484-29-6

Cerkiew w Sosnowicy

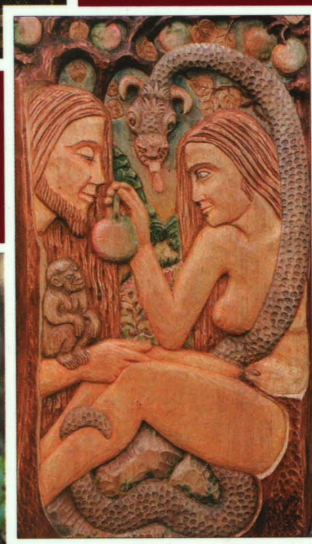

Bazylika parczewska

Wyroby parczewskiej Huty Szkła

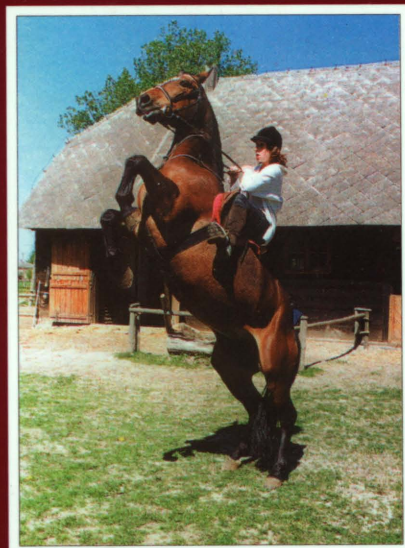
Młody puchacz z Lasów Parczewskich

"Raj" - płaskorzeźba Zygmunta Walenciuka

Sierpy krzemiennie - znalezisko z ok. 1700 r. pnc

W ośrodku hippicznym w Makosze